



MP Pensjon PK
Postboks 665 Sentrum
0106 OSLO

VÅR REFERANSE
19/12784

DERES REFERANSE

DATO
03.11.2020

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i MP Pensjon PK (heretter MP Pensjon) 28. februar 2020. Tilsynet hadde som formål å gjennomgå pensjonskassens system for styring og kontroll samt risikonivå og kapitalisering.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 19. juni 2020 og styrets tilsvarende av 23. september 2020.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

1 FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Finansielle stilling

Nivået på pensjonskassens kapitalmål – styrets risikoappetitt

Finanstilsynet konstaterer at MP Pensjon oppfyller solvenskapitalkravet, med og uten overgangsregelen, med tilfredsstillende margin. Pensjonskassens solvenskapitaldekning er betydelig høyere enn styrets kapitalmål selv etter markedsuroen i første kvartal 2020. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål om styret bør fastsette et nivå på kapitalmålet som står i forhold til foretakets gode finansielle stilling, som sikrer tidligere inngripen ved vesentlige endringer og som opprettholder pensjonskassens soliditet.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil vurdere nivå på pensjonskassens kapitalmål.

Nærmere om pensjonskassens aksjeportefølje

Finanstilsynet registrerte at aksjeporteføljen har stor overvekt mot norske aksjer og at porteføljen tilsynelatende avviker markert fra markedsporteføljen. Største enkelteksponering per 31. desember 2019 utgjorde 7 prosent av den totale aksjeporteføljen, 27,9 prosent av aksjeeksponeringen i selskapsporteføljen og 7,8 prosent av den totale selskapsporteføljen. Sammensetningen av aksjebeholdningen i selskapsporteføljen avviker betydelig fra kollektivporteføljen. Per 31. desember 2019 utgjorde de fire største eksponeringene over 60 prosent av aksjebeholdningen i selskapsporteføljen og om lag 40 prosent er unotert aksjer. Unoterte aksjer utgjorde om lag 12 prosent av den totale aksjeporteføljen per 31. desember 2019. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for sammensetningen av aksjeporteføljen, herunder risiko i forhold

til markedsporteføljen og graden av diversifisering, og særlig for sammensetningen av selskapsporteføljen.

Det følger av styrets svar at pensjonskassen over tid har bygget opp en aksjeportefølje som styret mener er godt diversifisert og som inneholder en rekke kvalitetsselskaper som har vist seg robuste i krevende tider. Styret fremhever at porteføljen er tilpasset kompetansen i MP Pensjon ved at hovedvekten av porteføljen er i norske foretak pensjonskassen har kjent og eid i lang tid. Styret viser til at styret i 2019 vedtok å redusere pensjonskassens aksjeandel i selskapsporteføljen for å opprettholde pensjonskassens gode finansielle stilling. Styret er av den oppfatning at aksjeporteføljen i selskapsporteføljen har en tilfredsstillende diversifisering. Finanstilsynet merker seg imidlertid at styret ved neste revisjon av kapitalforvaltningsstrategien vil vurdere å gjennomføre ytterligere risikoreduerende tiltak i forvaltningen av selskapsporteføljen, herunder økt diversifisering.

Finanstilsynet registrerte at reduksjonen i aksjeeksponeringen i andre halvår 2019 ble operasjonalisert gjennom inngåelse av "aksjeswapper". Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan det sikrer at dette er en effektiv sikring, dvs. at det ikke oppstår basisrisiko.

Det følger av styrets svar at hovedformålet med aksjeswappene er å redusere den totale aksjeeksponeringen og at ettersom pensjonskassen har et aktivt mandat vil det oppstå noe basisrisiko. Finanstilsynet registrerer at styret er av den oppfatning at basisrisiko som oppstår ved aksjeswapper er akseptabel og av mindre betydning i forhold til hovedformålet. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer forsvarlig styring og kontroll av basisrisiko. Se også punkt 2.2.1.

Det følger av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi at opp mot fem prosent av totalporteføljen kan være tidligfaseinvesteringer. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for hvorfor direkte investeringer i tidligfaseforetak er i pensjonskassens interesse, særlig med tanke på kompetanse og bruk av ressurser.

Styret opplyser i sitt svar at direkte investeringer i tidligfaseforetak ved utgangen av første halvår 2020 utgjorde i underkant av tre prosent av den samlede forvaltningskapitalen fordelt på 70 foretak. Styret fremhever at pensjonskassen har en svært forsiktig forvaltningsstrategi ved investeringer i tidligfaseforetak, samt mange prinsipper som følges når det investeres. Finanstilsynet registrerer at styret mener at pensjonskassen har særskilt kompetanse som gjør at direkte investeringer i tidligfaseforetak er i pensjonskassens interesse. Finanstilsynet vil bemerke at tidligfaseinvesteringer krever stor grad av oppfølging og særlig relativt til størrelsen på investeringene. Finanstilsynet registrerer at styret vil vurdere risiko og krav til risikomåling for tidligfaseinvesteringer samt egne rammer for slike investeringer ved neste gjennomgang av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi.

Nærmere om pensjonskassens høyrenteportefølje

Det følger av pensjonskassens strategiske aktivaallokering at 25 prosent av totalporteføljen kan være investert i høyrentepapirer. I mottatt porteføljerapport oppgis gjennomsnittlig rating i høyrenteporteføljen å være "B+". Finanstilsynet stilte derfor spørsmål ved om det regulatoriske kapitalkravet for kredittmarginrisiko fanger opp den faktiske risikoen i pensjonskassens høyrenteportefølje, jf. den sjablongmessige beregningen knyttet til papirer uten rating som utgjør en

stor andel av pensjonskassens investeringer. Finanstilsynet ba pensjonskassen estimere kredittmarginrisikoen om pensjonskassens egen vurdering av rating legges til grunn.

Det følger av styrets svar at når pensjonskassens egen rating legges til grunn for beregning av kredittmarginrisikoen reduseres solvenskapitaldekningen med ti prosentpoeng. Styret er enig i at det regulatoriske kapitalkravet for kredittmarginrisiko ikke fanger opp den faktiske risikoen i høyrenteporteføljen. Finanstilsynet registrerer at styret vil innarbeide en alternativ kvartalsvis kapitaldekningsberegning som blant annet vil ta inn pensjonskassens egen kredittrisikovurdering, og at denne alternative beregningen også vil styrebehandles på samme måte som den ordinære solvenskapitaldekningen. Finanstilsynet legger til grunn at den alternative beregningen legges til grunn for pensjonskassens kapitalmål.

Finanstilsynet konstaterte i sin foreløpige rapport at MP Pensjon har en betydelig eksponering mot høyrentemarkedet. Kredittmarginene økte betydelig i mars 2020. Dette er i noe grad reversert, men det er fortsatt stor usikkerhet og risiko for økt mislighold fremover. Finanstilsynet ba styret redegjøre for risikoen for kreditthendelser og økt mislighold i pensjonskassens høyrenteportefølge.

Styret fremhever i sitt svar at pensjonskassens viktigste beskyttelse mot kreditthendelser og økt mislighold er diversifisering av obligasjonsporteføljen innen sektor, geografi, rentedurasjon og valuta. Styret vurderer at koronavirusutbruddet har økt risikoen for mislighold, spesielt innen næringer som reiseliv og oljeservice, men at ulike redningspakker og hjelpetiltak fra myndighetene er med på å stabilisere situasjonen. Finanstilsynet registrerer at styret er tilfreds med sammensetningen av pensjonskassens renteportefølge og dens historiske avkastning justert for den risiko som er tatt. Se også punkt 2.2.1 og 2.2.4.

2 FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

2.1 Overordnet styring og kontroll

2.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Overordnet strategi

Finanstilsynet forventer at styret har fastsatt et overordnet strategidokument hvor mål og strategier for virksomheten fremgår, hvor det defineres en klar overordnet risikotoleranse og risikoappetitt og hvor øvrige styrende dokumenter klart forankres. Strategien bør sikre helhetlig risikostyring. Pensjonskassens overordnede strategi og øvrige styrende dokumenter bør jevnlig vurderes av styret.

Strategiprosess mv.

Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen har et samlet strategidokument som blant annet dekker overordnet strategi, strategi for forsikring og strategi for kapitalforvaltningen. Dokumentet ble sist vedtatt av styret desember 2019. Finanstilsynet ser at et samlet dokument og felles behandling kan være en måte å sikre et helhetlig system for risikostyring. Finanstilsynet registrerte imidlertid at endringene i dokumentet i all hovedsak er knyttet til kapitalforvaltningsområdet. Finanstilsynet stilte derfor i sin foreløpige rapport spørsmål om prosessen sikrer en god nok gjennomgang/vurdering av alle risikoområder.

Det følger av styrets svar at det generelt er mindre endringer i de øvrige strategiområdene slik at det er naturlig at endringene i strategidokumentet i all hovedsak er knyttet til kapitalforvaltnings-

området. Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at gjennomgangen og vurderingen av de øvrige risikoområdene kan bedres. Finanstilsynet tar til etterretning at styret, for å sikre god gjennomgang av alle risikoområder, vil dele opp strategidokumentet slik at risikoområdene gjennomgås hver for seg.

Generelt om strategien

Finanstilsynet forventer at pensjonskassens styrende dokumenter klart forankres i den overordnede strategien. Finanstilsynet registrerte at for eksempel retningslinjene for internkontroll, IKT-policy og retningslinjer for gjenforsikring ikke er forankret i pensjonskassens overordnede strategi eller i underliggende risikostrategier.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil forankre alle styrende dokumenter i overordnet strategi, herunder utarbeide en hierarkisk liste over alle styrende dokumenter.

Definisjon av styrets risikotoleranse og risikoappetitt mv.

Finanstilsynet registrerte at det i pensjonskassens overordnede strategi er etablert kapitalmål knyttet til solvenskapitaldekningen. Det var imidlertid uklart for Finanstilsynet hvilke styringsprinsipper som gjelder for solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen oppfyller solvenskapitalkravet uten overgangsregelen med tilfredsstillende margin. Finanstilsynet anser da at pensjonskassen bør basere risikostyringen på dette mer risikobaserte målet og etablere kapitalmål uten bruk av overgangsregelen.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at pensjonskassen skal basere risikostyringen på kapitalmål uten bruk av overgangsregelen. Finanstilsynet tar til etterretning at aktuelle styrende dokumenter vil bli oppdatert.

Etter Finanstilsynets oppfatning bør styret som en del av den overordnede strategien etablere en klar kapital- og beredskapsplan, herunder definere en klar strategi for oppbygging og bruk av bufferkapital.

Finanstilsynet kunne ikke se at pensjonskassen har etablert en beredskapsplan hvor konkrete tiltak og deres mulige effekt i ulike scenarioer, fremkommer. Det er ikke etablert handlingsregler utover krav til økt frekvens på analyser/rapportering dersom solvenskapitaldekningen faller under definerte nivåer. Finanstilsynet konstaterte videre at det ikke er etablert en klar bufferkapitalstrategi.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret ved neste gjennomgang av strategien vil definere en beredskapsplan med risikoner for solvenskapitaldekningen og tilhørende handlingsregler.

Styret fremhever videre i sitt svar at pensjonskassen har en bevisst bufferkapitalstrategi. Styret mener at strategien delvis er dokumentert i pensjonskassens styrende dokumenter. Finanstilsynet tar til etterretning at styret ved neste revisjon av strategidokumentet vil utarbeide en mer tydelig og helhetlig bufferkapitalstrategi og forankre denne i strategidokumentet eller i et separat styringsdokument.

Retningslinjer for interessekonflikter

Pensjonskassen bør ha retningslinjer for identifisering og håndtering av interessekonflikter. Styret bør gjennom de styrende dokumentene og det etablerte avtaleverket sikre pensjonskassens faktiske uavhengighet fra arbeidsgiverforetaket og leverandører.

Finanstilsynet kunne ikke se at styrets og daglig leders instruks gir klare føringer for hvordan mulige interessekonflikter skal vurderes og håndteres eller at dette berøres i pensjonskassens øvrige styrende dokumenter. Finanstilsynet registrerte imidlertid at habilitet er berørt i styreinstruksen og i pensjonskassens etiske retningslinjer. Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapportert til aktuelle eksempler hvor det var uklart for Finanstilsynet hvordan mulige interessekonflikter er ivaretatt: - Skiftet av forsikringssystem hvor ett styremedlem var deleier i foretaket som leverer det nye systemet. - Vedtak om at styreleder (arbeidsgiverforetakets finansdirektør) blir pensjonskassens nye daglige leder.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret ved neste gjennomgang av de etiske retningslinjene vil gi klare føringer for håndtering av interessekonflikter, herunder et register over identifiserte interessekonflikter. Styret vil gjennomgå og utbedre styrets og daglig leders instruks slik at også disse dokumentene inneholder klare føringer for hvordan interessekonflikter skal håndteres, samt presisere plikten til å informere om potensielle interesse- eller habilitetskonflikter. Pensjonskassen vil gå igjennom de styrende dokumentene og det etablerte avtaleverket for å presisere pensjonskassens faktiske uavhengighet fra arbeidsgiverforetaket. Finanstilsynet tar for øvrig til etterretning styrets redegjørelse knyttet til ovennevnte eksempler på mulige interessekonflikter.

2.1.2 Organisering og ansvarsforhold

Styret

Styrets kompetanse mv.

Finanstilsynet fremhever betydningen av jevnlig evaluering av styrets samlede kompetanse som grunnlag for opplæringstiltak og for utvelgelse av nye styremedlemmer. Finanstilsynet registrerte at styret årlig gjør en egevaluering og har mottatt oppsummeringen av evalueringen gjennomført i 2019. Det følger av styrereferatet at styret pekte på områder hvor det ønsket ytterligere kompetanse for å kvalitetssikre administrasjonens vurderinger. Finanstilsynet merket seg at styret vil vurdere å utvide styret med ett ekstra eksternt uavhengig medlem. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for hvordan det sikrer at styrets kompetanse er tilstrekkelig, herunder hvilke kompetansehevende tiltak som gjennomføres. Finanstilsynet ba særlig om styrets vurdering av sin kompetanse innen kapitalforvaltningsområdet.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet registrerer at styret har startet en konkret vurdering av behovet for et nytt styremedlem for å styrke styrets kompetanse og at et eventuelt nytt styremedlem skal ha god kompetanse innen kapitalforvaltning.

Finanstilsynet fremhever styrets ansvar for å sikre at styremedlemmer og pensjonskassens ledelse er egnet. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen ikke har skriftlige rutiner for egnethetsvurdering. Finanstilsynet påpekte videre at egnethetskravene skal være oppfylt til enhver tid og stilte spørsmål om styremedlemmer og daglig leder jevnlig bør bekrefte at opplysningene lagt til grunn for egnethetsvurderingen fortsatt stemmer.

Finanstilsynet registrerer at pensjonskassen har utarbeidet utkast til skriftlige rutiner for egnethetsvurdering av styremedlemmer og pensjonskassens ledelse. Finanstilsynet tar til etterretning at det av rutineutkastet følger at personkretsen jevnlig skal bekrefte at opplysningene som er lagt til grunn i vurderingen fortsatt stemmer.

Styrets årsplan

Finanstilsynet kommenterte at styrets årsplan var generell og ikke ble vurdert og tilpasset årlig. Finanstilsynet stilte spørsmål om planen årlig bør vurderes og vedtas når styret konstitueres. Finanstilsynet stilte også spørsmål om styrets instruks bør behandles når styret konstitueres. Finanstilsynet registrerte for øvrig at planen ikke dekker kompetansehevende tiltak.

Finanstilsynet registrerer at styret har besluttet at styrets instruks fremover skal behandles når styret konstitueres og at årsplanen skal inneholde kompetansehevende tiltak. Finanstilsynet tar til etterretning at det i årsplanen for 2020/2021 ble besluttet å avsette tid til kompetansehevende tiltak på alle styremøter fremover samt på pensjonskassens styreseminar.

Organisering av virksomheten

Det følger av pensjonskassens strategidokument at pensjonskassen har som administrativ strategi å utføre de administrative oppgavene med eget personale så lenge det er hensiktsmessig og praktisk forsvarlig. En del av denne strategien er at pensjonskassen skal forestå den operative kapitalforvaltningen for å sikre kostnadsbesparelser, høyere avkastning og faglige kompetansen i pensjonskassen. Finanstilsynet legger til grunn at styret jevnlig evaluerer pensjonskassens organisering og sikrer at pensjonskassen har tilstrekkelig kompetanse og ressurser, herunder systemmessige ressurser, til å gjennomføre forsvarlig risikostyring og internkontroll.

Finanstilsynet merket seg at det i internkontrollgjennomgangen for 2018 ble påpekt utfordringer knyttet til pensjonskassens etablerte system for styring og kontroll, herunder manglende ressurser og uklare ansvarsforhold. Finanstilsynet konstaterte samtidig på bakgrunn av den mottatte dokumentasjonen, at pensjonskassen i liten grad har etablert skriftlige rutiner for sentrale arbeidsprosesser. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport om styrets vurdering av om pensjonskassens ressurser er tilstrekkelige, om ansvarsforhold er tydelig definert og om sentrale rutiner i tilstrekkelig grad er dokumentert.

Styret viser i sitt svar til at pensjonskassens systemmessige ressurser er styrket gjennom nytt forsikringssystem/pensjonssystem implementert i 2019 og vil styrkes av nytt porteføljesystem i kapitalforvaltningen og planlagt innkjøp av et nytt regnskapssystem i 2021. Styret fremhever at ansettelsen av ny daglig leder samtidig som tidligere daglig leder fortsetter i organisasjonen, vil styrke pensjonskassens samlede kompetanse og personalressurser.

Finanstilsynet registrerer at styret på nytt vil evaluere pensjonskassens organisering når en gapanalyse for IORP II og en ny internkontrollgjennomgang foreligger. Styret vil utarbeide en plan for oppfølging og styrebehandling av de eventuelle mangler og svakheter ved organiseringen som avdekkes. Finanstilsynet registrerer videre at det skal utarbeides et årshjul for risikostyring og compliancearbeidet i pensjonskassen, herunder kontrollaktiviteter innarbeidet i en kontrollkalender godkjent av daglig leder. Resultatet av kontrollene vil bli forelagt styret og styret vil fremover årlig bli forelagt en orientering om planlagt kontrollarbeid.

Det følger av styrets svar at pensjonskassens styrende dokumenter og rutiner utbedres kontinuerlig, men at styret ser at flere retningslinjer kan utbedres og at det vil legges vekt på å dokumentere ansvarsforhold. Finanstilsynet registrerer at pensjonskassen har startet en gjennomgang av alle arbeidsprosesser for å sikre at det er skriftlige rutiner på alle områder.

Uavhengige kontrollfunksjoner mv.

Finansforetakslovens krav til uavhengige kontrollfunksjoner er ikke gjennomført for pensjonskasser. Pensjonskassene er imidlertid underlagt krav om uavhengig kontroll med kapitalforvaltningen og krav til at risikoanalyser skal gjennomføres av en enhet som er uavhengig av utøvende enhet. Finanstilsynet har i sitt tilsynsarbeid anbefalt pensjonskassene å utvide kontrollfunksjonens ansvarsområde til å dekke oppfølging av virksomhetens samlede risiko. Det vises til IORP II-direktivet som blant annet stiller krav til en uavhengig risikostyringsfunksjon. Finanstilsynet forventer at pensjonskassene videreutvikler sitt system for risikostyring for å sikre helhetlig og uavhengig overvåking av pensjonskassens risikoer, herunder videreutvikle pensjonskassens vurdering/kvantifisering og jevnlig rapportering av samlet risiko. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at pensjonskassen generelt bør identifisere hvilke tiltak som bør gjennomføres for å møte forventede fremtidige krav i IORP II.

Finanstilsynet registrerer at styret har bedt om en ekstern gapanalyse for å avdekke hvilke tiltak som må gjøres for å møte forventede fremtidige krav i IORP II. Finanstilsynet tar til etterretning at det på bakgrunn av analysen vil utarbeides en handlingsplan som skal sikre at pensjonskassen oppfyller forventede fremtidige krav i IORP II.

Det følger videre av styrets svar at som ledd i tilpasning til nye fremtidige krav vil pensjonskassen endre intern fordeling av arbeidsoppgaver. Finanstilsynet registrerer at fremover skal controller fokusere på uavhengig kontroll og overvåking av alle pensjonskassens risikoer og blant annet rapportere interne risikoanalyser til styret.

Utkontraktering

Oppfølging av utkontraktert virksomhet

Pensjonskassen utkontrakterer enkelte oppgaver som aktuatjenester og skytjenester. Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til at pensjonskassen har et selvstendig ansvar for å følge opp utkontraktert virksomhet og at styret og ledelsen allerede før en beslutning om utkontraktering tas, må sikre at organisasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse og ressurser til på selvstendig grunnlag legge rammene for (utarbeide avtale og relevante styrende dokumenter/retningslinjer) og å kunne vurdere leveransen etter utkontrakteringsavtalen. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen ikke har etablert retningslinjer for utkontraktering.

Det følger av styrets svar at styret er bevisst sitt ansvar ved utkontraktering, herunder ansvar for avtaleinngåelse og oppfølging av avtaler samt hvilken kompetanse som kreves. Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen vil utarbeide retningslinjer for utkontraktering. Finanstilsynet forventer at slike retningslinjer er på plass tidlig i 2021. Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at i fremtiden skal pensjonskassens kontroll og oppfølging av utkontraktert virksomhet følge fastsatte retningslinjer og være i tråd med de nye kravene i IORP II.

2.1.3 Måling av risiko

Risikovurderinger mv.

Finansforetaksloven § 13-6 om vurdering av risiko og samlet kapitalbehov er per dato ikke gjort gjeldende for pensjonsforetak, men Finanstilsynet viser til det fremtidige kravet som følger av IORP II om jevnlig egenvurdering av risiko (ORA). Finanstilsynet anbefaler at pensjonskassene i sine forberedelser ser bestemmelsene om risikoanalyser i pensjonskasseforskriften og risikovurderinger i risikostyringsforskriften, i sammenheng og videreutvikler sine metoder og prosesser for samlet risikovurdering av alle vesentlige risikoer.

Risikovurderinger etter pensjonskasseforskriften

Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen jevnlig presenterer pensjonskassens solvenskapitaldekning med underliggende risikoinformasjon for styret. Finanstilsynet kunne ikke se at det gjøres analyser som viser solvenskapitaldekningens følsomhet for endringer i vesentlige risikofaktorer som rentenivå, aksjekurser, kredittmarginer og vesentlige endringer i medlemsbestanden. Finanstilsynet kunne videre ikke se at pensjonskassen vurderer om solvensberegningen fullt ut fanger opp pensjonskassens faktiske risikoer, for eksempel risikoen i høyrenteporteføljen. Finanstilsynet er av den oppfatning at slike analyser bør gjøres jevnlig.

Styret fremhever i sitt svar at innføring av nytt porteføljesystem vil medføre en betydelig oppgradering og gi mulighet for helhetlig og uavhengig overvåking av pensjonskassens risikoer på kapitalforvaltningsområdet. Finanstilsynet registrerer at styret fremover vil motta interne risikoanalyser som blant annet viser solvenskapitaldekningens følsomhet for endringer blant annet i rentenivå og aksjekurser.

Det følger av styrets svar at pensjonskassens aktuar har utarbeidet et grunnlag for å forsterke, utdype og forbedre styring og kontroll av pensjonskassens biometriske risiko. Finanstilsynet registrerer at relevante elementer av dette vil inngå i rapportering til styret.

Risikovurderinger etter risikostyringsforskriften

Finanstilsynet har mottatt daglig leders rapport om risikostyring og internkontroll for 2018 samt underliggende vurderinger på ulike virksomhetsområder. Pensjonskassen har innført en ny prosess hvor en tar utgangspunkt i MP Pensjons målsetninger for å identifisere relevante risikoer for det enkelte virksomhetsområde. Det oppgis at dette det første året er gjennomført gjennom samtaler og observasjon for å få en helhetlig vurdering av de ulike områdene.

Finanstilsynet registrerte at daglig leders vurdering i liten grad dekker endringer i pensjonskassens risikobilde, men antar at dette kan skyldes at prosessen er nyetablert. Det er i liten grad fokus på "nye" risikoer som cyberrisk, klimarisiko, endrede rammebetingelser for eksempel som følge av IORP II. Det er ikke gjort eksplisitte vurderinger av utkontrakterte oppgaver som vurdering av risiko tilknyttet det forsikringstekniske systemet (feilberegninger av ytelser, premier, avsetninger, oppdaterte rutinebeskrivelser for medlemsadministrasjon og pensjonsutbetaling i pensjonssystemet) og vurdering av aktuars arbeid.

Det følger av styrets svar at styret mener internkontrollen i det vesentligste er dekkende for pensjonskassens risikoer, men er enig i at internkontrollen, som ledd i kontinuerlig utvikling av pensjonskassens risikostyring, i større grad bør dekke endringer i pensjonskassens risikobilde og inneholde vurderinger av utkontraktert virksomhet. Finanstilsynet tar pensjonskassens planer for

gjennomgangen av internkontrollen i 2020 til etterretning. Finanstilsynet registrerer at det i forbindelse med etablering av årshjulet for risikostyring- og compliancearbeid vil etableres et hendelsesregister som også skal rapporteres til styret.

2.1.4 Overvåking og rapportering

Kontinuitet og beredskap mv.

Finanstilsynet registrerte i sin foreløpige rapport at driftsavbrudd og katastrofeberedskap berøres i dokumentet "IKT-policy og rutiner". Finanstilsynet konstaterte generelt at dokumentet må oppdateres.

Pensjonskassen bør ha kontinuitet- og beredskapsplaner som dekker hendelser som vesentlig påvirker pensjonskassen evne til å opprettholde normal drift. Koronavirusutbruddet viser ny sårbarhet. Finanstilsynet ba styret redegjøre for de erfaringer som er gjort gjennom krisen og om pensjonskassens beredskapsplan er tilpasset en slik situasjon.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet registrerer at styret vil oppdatere planen, herunder at kravene til IT-sikkerhet ved hjemmekontor gjennomgås.

Kvalitetssikring av rapportering

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at Finanstilsynet vurderer at pensjonskassens rapportering til Finanstilsynet over tid har vært av mindre god kvalitet. Finanstilsynet har overfor pensjonskassen understreket at rapporterte tall må være av god kvalitet allerede ved første gangs innrapportering da tallene innen kort tid brukes til analyseformål. Finanstilsynet har påpekt at pensjonskassen må påse at den har tilstrekkelige ressurser og kontrollrutiner til å levere rapportering av god kvalitet innen fastsatte tidsfrister for rapporteringen. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for hvordan pensjonskassen fremover vil sikre god rapporteringskvalitet.

Det følger av styrets svar at styret erkjenner at det en tid har vært utfordrende å oppnå god rapporteringskvalitet, og at dette blant annet skyldes mange manuelle prosesser med sammenstilling av data fra flere systemer. Styret fremhever at nytt porteføljesystem og planlagt nytt regnskaps-system vil bidra til økt grad av automatisering og bedret rapporteringskvalitet. Finanstilsynet registrerer at pensjonskassen vil utbedre rutiner og øke egen kontrollaktivitet ved både intern og offentlig rapportering. Finanstilsynet vurderer at det også har vært dårlig kvalitet på deler av rapporteringen Finanstilsynet har mottatt de seneste månedene, dvs. EIOPA-rapporteringen for 2019 og nøkkeltall per 2. kvartal 2020. God kvalitet på rapportering er avgjørende for god styring og kontroll. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at det iverksettes tiltak for å oppnå god rapporteringskvalitet fra og med rapporteringen for 4. kvartal 2020.

2.2 Kapitalforvaltningsområdet

2.2.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Kapitalforvaltningsstrategi

Strategiprosess

Det følger av forskrift om pensjonsforetak at styret minst en gang i året skal foreta en vurdering av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi. Finanstilsynet registrerte at styret gjør en slik årlig gjennomgang. Kapitalforvaltningsstrategien, herunder forvaltningen av det taktiske handlingsrommet, drøftes videre løpende i styremøtene. Strategiprosessen, herunder saksgrunnlaget for

styrets vurderinger, var imidlertid uklar for Finanstilsynet. Det synes ikke å foreligge risikovurderinger/analyser som grunnlag for styrets drøftinger av strategien og eventuelt forslag til endringer i strategien.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er enig i at dokumentasjonen for styrets vurderinger ved endringer i strategien kan forbedres. Finanstilsynet tar til etterretning at underlagsdokumentasjonen skal styrkes og inngå i saksgrunnlaget.

Tillatte investeringsaktiviteter og rammestruktur

Styret bør i strategien gi klare føringer for hvordan kapitalforvaltningen skal utøves. Av strategidokumentet bør det klart fremgå hvilke investeringsaktiviteter som er tillatt. Den etablerte rammestrukturen bør sikre at alle vesentlige risikoer er styrt.

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at det av kapitalforvaltningsstrategien følger et relativt betydelig taktisk handlingsrom for allokering mellom ulike aktivklasser og underkategorier. Det er etablert slike allokeringsrammer for totalporteføljen og kollektivporteføljen, mens det er få og vide rammer for selskapsporteføljen. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om det er hensiktsmessig å operere med rammer for totalporteføljen og ikke etablere klare rammer for selskapsporteføljen. Finanstilsynet viser til at styret må sikre forsvarlig sammensetning av både kollektivporteføljen og selskapsporteføljen.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vil vurdere allokeringsrammene, herunder risikoen ved relativt vide rammer, ved neste gjennomgang av kapitalforvaltningsstrategien. Finanstilsynet registrerer at styret vil vurdere innføring av ytterligere retningslinjer/rammer for forvaltningen av selskapsporteføljen, herunder egne allokeringsrammer. Finanstilsynet vil for ordens skyld gjenta at det er lite hensiktsmessig å operere med allokeringsrammer for totalporteføljen når kollektivporteføljen og selskapsporteføljen ikke har felles forvaltning.

Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for pensjonskassens retningslinjer for overføringer mellom porteføljer og hvordan disse retningslinjene ble etterlevd ved omleggingen av selskapsporteføljen i 2019.

Det følger av styrets svar at slike retningslinjer følger av strategidokumentet og en mer detaljert instruks for oppgjørsfunksjonen. Finanstilsynet registrerer at det følger av instruksjonen at de samme kilder for verdivurdering skal legges til grunn ved flytting som ved den ordinære verdivurderingen i månedsregnskapene, og at det skal foretas en oppdatert verdivurdering av unoterte aksjer på flyttetidspunktet og at denne vurderingen skal dokumenteres. Finanstilsynet tar til etterretning at styret bekrefter at de interne retningslinjene for flytting av verdipapirer mellom porteføljer ble etterlevd ved omleggingen av selskapsporteføljen i 2019.

Finanstilsynet registrerte at det er definert tillatte aktivklasser, underkategorier og instrumenter, men at styret har gitt få risikorammer utover de overordnede allokeringsrammene. Det er ikke etablert rammer for å styre aktiv risiko i aksjeporteføljen utover etablerte allokeringsrammer for norske og utenlandske aksjer, unoterte aksjer og tidligfaseinvesteringer. Finanstilsynet merket seg etter det stedlige tilsynet i pensjonskassen i 2010 at styret ville vurdere å etablere rammer for forventet relativ volatilitet og inkludere dette i rapporteringen til styret. Finanstilsynet kunne ikke se at dette har blitt gjennomført. Finanstilsynet kunne ikke se at styret har etablert klare rammer og

retningslinjer for å styre sammensetningen av pensjonskassens betydelige høyrenteportefølje ("high yield"). Finanstilsynet kunne ikke se at styret har nedfelt en klar strategi/retningslinjer for sammensetningen av eiendomsporteføljen.

Finanstilsynet registrerer at styret vil vurdere behovet for å presisere hvilke investeringsaktiviteter som er tillatt. Finanstilsynet legger til grunn at styret vurderer ytterligere styring av aktiv risiko. Finanstilsynet registrerer at styret vil etablere nærmere rammer og retningslinjer for pensjonskassens høyrenteportefølje. Finanstilsynet registrerer at styret vil etablere nærmere retningslinjer for eiendomsporteføljen.

Retningslinjer for bærekraftige investeringer

Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen i kapitalforvaltningsstrategien har etablert retningslinjer for bærekraftige investeringer og at pensjonskassen har engasjert en ekstern part til å foreta en bærekraftvurdering av pensjonskassens investeringer. Finanstilsynet ba styret redegjøre for gjennomføringen av pensjonskassens retningslinjer for bærekraft, herunder styrets vurdering av hvordan klimarisiko påvirker pensjonskassens investeringer.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet registrerer at styret vil vurdere behovet for å presisere de etiske investeringsreglene, herunder hvordan klimarisiko skal påvirke pensjonskassens investeringer. Finanstilsynet ber styret vurdere om det bør foretas en nærmere kartlegging av klimarisiko i porteføljen.

Fullmaktstruktur mv.

Basert på de overordnede rammene gitt av styret, bør pensjonskassen skriftlig delegere rammer og fullmakter til den enkelte forvalter, herunder utarbeide klare investeringsmandater.

Finanstilsynet registrerte at den operative forvaltningen ikke er utkontraktert, men utøves av pensjonskassens administrasjon. Daglig leder har videredelegert styrets fullmakter til pensjonskassens investeringsdirektør og porteføljeforvalter. Det var uklart for Finanstilsynet om det foreligger skriftlige rutiner for investeringsprosessene etablert på forvalternivå, herunder rutiner for kredittvurderinger.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vil vurdere fullmaktstrukturen og skriftlig delegere rammer og fullmakter til den enkelte forvalter, herunder utarbeide klare investeringsmandater med tilhørende rutiner for investeringsprosessene.

Godkjenning av nye investeringsaktiviteter

Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen har etablert retningslinjer for godkjenning av nye investeringsaktiviteter. I 2019 godkjente styret bruk av aksjeswapper i kapitalforvaltningen for effektivt å redusere pensjonskassens aksjeeksponering uten å oppløse kursreserver. Finanstilsynet registrerte at hvilke underliggende indekser som er tillatt og i hvilken grad instrumentene dekker den faktiske risikoen i pensjonskassens faktiske aksjeportefølje (basisrisiko), ikke er berørt i styresaken eller i gjeldende kapitalforvaltningsstrategi.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at hvilke underliggende indekser som er tillatt og i hvilken grad instrumentene dekker den faktiske risikoen i pensjonskassens faktiske aksjeportefølje burde ha inngått i styrebehandlingen. Finanstilsynet tar til etterretning at styret ved neste revisjon av

strategidokumentet vil inkludere en eksplisitt begrensning av hvilke indekser som er tillatt brukt som underliggende aksjeindekser i aksjeswappene samt en vurdering av basisrisiko.

2.2.2 Organisering og ansvarsforhold

Uavhengig kontroll av kapitalforvaltningen

Pensjonskassen bør ha etablert en tilstrekkelig uavhengig enhet med et klart definert ansvar for løpende måling, overvåking, rapportering og kontroll av markeds- og kredittrisiko. Rapporteringen bør foretas av en funksjon som er uavhengig av enheter med resultatansvar.

Finanstilsynet oppfattet at controller har en slik rolle i MP Pensjon. Finanstilsynet registrerte at stillingen var ubesatt i flere måneder, men at ny controller tiltrådte i februar 2020. Finanstilsynet merket seg at daværende controller i internkontrollgjennomgangen for 2018, vurderte at funksjonens ressurser ikke var tilstrekkelig. Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan det sikrer at controllerfunksjonen har tilstrekkelige ressurser og uavhengighet.

Det følger av styrets svar at controllerfunksjonen historisk har hatt høy arbeidsbelastning og at styret har vurdert at et av problemene var svakheter ved eksisterende porteføljesystem. Styret opplyser at stillingen stod ubesatt i fire måneder og at dette har utsatt prosessen rundt øvrige tiltak for å bedre ressursituasjonen. Finanstilsynet registrerer at styret vil vurdere controllerfunksjonens ressursituasjon på nytt, særlig i lys av fremtidige krav i IORP II. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at controllerfunksjonen har tilstrekkelige ressurser og uavhengighet.

Ansvarsforhold ved fravær

Antallet medarbeidere bør være tilpasset virksomhetens kompleksitet og omfang. Ressursene bør være tilstrekkelige til å dekke inn midlertidig fravær av nøkkelpersonell.

Finanstilsynet kunne ikke se at pensjonskassen retningslinjer dekker hvem som fyller de enkelte rollene ved midlertidig fravær. Finanstilsynet viste for eksempel til at det kun er én person som har tilgang til å autorisere handler i handelssystemet.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at det ved oppdateringen av pensjonskassens fullmakter og rutiner skal komme klart frem hvem som fyller de enkelte rollene ved midlertidig fravær. Finanstilsynet legger til grunn at uavhengig kontroll opprettholdes ved midlertidig fravær.

2.2.3 Måling av risiko

Porteføljesystemet

Pensjonskassens porteføljesystem bør inkludere alle posisjoner. Porteføljesystemet bør løpende og minst daglig oppdateres med nye forretninger. Porteføljesystemet bør løpende oppdateres med nye markedspriser. Markedsprisene må hentes fra anerkjente kilder. Beregning av markedsverdier (verdivurdering) og eksponeringsindikatorer bør være basert på anerkjente modeller og prinsipper. Manuelle rutiner knyttet til registrering og verdivurdering mv. bør være redusert til et minimum. Eventuelle manuelle endringer av systemdata bør dokumenteres. Det bør foreligge rutiner for kvalitetssikring av data og systemer.

Finanstilsynet konstaterte at svakheter ved pensjonskassens porteføljesystem i internkontrollgjennomgangen for 2018 ble fremhevet som et betydelig problem i pensjonskassens samlede system

for risikostyring og internkontroll. Finanstilsynet registrerte at porteføljesystemet oppdateres med kurser kun månedlig. I mellomværende periode mottar pensjonskassens forvaltere oppdaterte kurser fra Bloomberg. Basert på mottatt porteføljeoversikt fremstod det for Finanstilsynet som at ikke alle investeringer er inkludert i porteføljesystemet. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om porteføljesystemet gir tilstrekkelig grunnlag for løpende vurdering av risikoene i pensjonskassens porteføljer. Under tilsynet ble det imidlertid opplyst at MP Pensjon i løpet av første halvår 2020 ville implementere et nytt porteføljesystem. Finanstilsynet ba styret informere om status for implementeringen av det nye porteføljesystemet og bekrefte at det nye systemet utbedrer de nevnte svakhetene.

Styret opplyser i sitt svar at det er inngått kontrakt om nytt porteføljesystem og at det forventes at systemet er i drift i løpet av 1. kvartal 2021. Det vil videre bli inngått en separat avtale om leveranse av backofficetjenester. Finanstilsynet registrerer at alle pensjonskassens verdipapirer lar seg registrere i porteføljesystemet og at alle verdipapirer kan oppdateres med daglige sluttkurser. Finanstilsynet registrerer at styret har en klar forventning om at nytt porteføljesystem vil utbedre svakheter ved eksisterende porteføljesystem og gi pensjonskassen bedre mulighet til å følge opp risikoene på kapitalforvaltningsområdet generelt. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at det gjøres tiltak som kompenserer for svakhetene i dagens porteføljesystem til nytt system er i drift.

2.2.4 Overvåking og rapportering

Rapportering til styret om kapitalforvaltningen

Finanstilsynet har mottatt pensjonskassens "Finansrapport" for desember 2019. Rapporten inneholder informasjon om avkastning, eksponering og rammeutnyttelse og rapporteres månedlig til styret.

Finanstilsynet registrerte at investeringsdirektør er ansvarlig for rapporten. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om dette er i tråd med prinsippet om uavhengig kontroll.

Finanstilsynet stilte spørsmål ved om den aktive risikoen knyttet til sammensetningen av aksjeporteføljen og pensjonskassens renteportefølje klart viderefremmes til styret. Finanstilsynet ser imidlertid at de største enkelteksponeringene rapporteres, at sektoreksponering relativ til markedsporteføljen rapporteres for norske aksjer og at norske obligasjoner rapporteres fordelt på "risikoklasser" (som ikke er nærmere definert). Det rapporteres ikke forventet relativ volatilitet i aksjeporteføljen og ingen andre mål for risikojustert avkastning. Finanstilsynet kunne ikke se at ytterligere informasjon om risikoen i pensjonskassens store høyrenteportefølje rapporteres til styret. Finanstilsynet registrerte imidlertid at det i forvalters ukesrapport som i utgangspunktet ikke rapporteres til styret, blant annet fremgår estimer for gjennomsnittlig rating i porteføljen samt bransjefordelinger. Etter Finanstilsynets oppfatning bør styret jevnlig motta mer informasjon om risikoen i pensjonskassens høyrenteportefølje.

Finanstilsynet legger for øvrig til grunn at alle de målevariable som er definert i strategi, rammedokumenter og overordnede retningslinjer, inngår i rapporteringen til styret. Rammene bør overvåkes og rapporteres av en uavhengig kontrollfunksjon.

Det følger av styrets svar at pensjonskassen vil gå igjennom rapporteringen til styret og sikre at alle målevariable definert i strategi, rammedokumenter og overordnede retningslinjer, inngår i rapporteringen. Finanstilsynet registrerer at styrets informasjon om risikoen i pensjonskassens

høyrenteportefølje skal styrkes og behovet for å rapportere risikojusterte måltall skal vurderes på nytt. Finanstilsynet vil bemerke at styrets ønske om aktiv forvaltning tilsier måltall for risikojustert lønnsomhet. Finanstilsynet tar til etterretning at fram i tid vil den månedlige finansrapporten bli utarbeidet av controllerfunksjonen.

2.3 Forsikringsområdet

2.3.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Forsikringsstrategien

Finanstilsynet forventer at det foreligger en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer, fastsette hvordan disse skal styres og måles samt hvordan utvikling av de ulike risikoer skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides eller strategi-dokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Pensjonskassens forsikringsstrategi gir en overordnet forklaring av avtaleforhold mellom medlemsforetak og pensjonskassen, beskriver elementene i en pristariff og at disse skal analyseres, argumenterer for behov for gjenforsikring og gjengir gjeldende gjenforsikrings dekningsomfang samt påpeker at pensjonskassen selv forestår administrasjon av medlemsbestanden.

Styret bør i forsikringsstrategien klarlegge sitt system for styring og kontroll av forsikringsrisiko. Dette innebærer blant annet å definere hvordan pensjonskassen skal indentifisere, måle, styre, overvåke og rapportere forsikringsrisiko. Systemet for styring og kontroll bør legge til rette for løpende verifisering av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget og påse at dette står i rimelig forhold til den risikoen pensjonskassen har overtatt. Finanstilsynet uttalte i sin foreløpige rapport at pensjonskassens forsikringsstrategi i liten grad bidrar til dette.

Gjennom forsikringsstrategien bør det etableres en rammestruktur som sikrer at alle vesentlige risikoer er styrt. Dette gjelder både risikoer dekket av solvenskapitalkravet og risikoer som ikke dekkes av kravet. Aktuelle forsikringsrisikoer er biometrisk risiko, kostnadsrisiko, katastroferisiko, renterisiko, avgangsrisiko mv. Finanstilsynet registrerte at flere av disse risikoene ikke er dekket i pensjonskassens forsikringsstrategi.

Forsikringsstrategien omfatter gjenforsikring, men fastsetter ikke hvilke prinsipper som skal legges til grunn for valg av kontraktstype eller dekningsomfang. Strategien omfatter ikke pensjonskassens krav til reassurandør, for eksempel reassurandørs soliditet/rating eller gjenoppsettelse av kontrakt ved skadetilfelle. Finanstilsynet merket seg at det fulgte av forsikringsstrategien at aktuar har ansvar for å vurdere pensjonskassens behov for gjenforsikring, men påpekte at dette er styrets ansvar.

Forsikringsstrategien har et kort avsnitt om forsikringsadministrasjon. Finanstilsynet la til grunn at pensjonskassen har etablert nødvendige skriftlige retningslinjer og rutiner for forsikringsadministrasjonen.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at pensjonskassens forsikringsstrategi skal videreutvikles, herunder hensynta Finanstilsynets påpekninger. Som en del av gjennomgangen og utvidelsen av

forsikringsstrategien vil også retningslinjer og rutiner for forsikringsadministrasjon bli gjennomgått og tydeliggjort.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at vurdering av behovet for gjenforsikring er styrets ansvar og at strategien bør omfatte krav til reassurandørs soliditet/rating og at dette vil bli innarbeidet ved neste revisjon av forsikringsstrategien.

2.3.2 Måling av forsikringsrisiko mv.

Pensjonskassens oppfølging av forsikringsteknisk beregningsgrunnlag

Biometrisk risiko

Pensjonskassen oppgir å ha en uføretariff basert på egne erfaringsdata og legger dødelighetsgrunnlaget K2013 til grunn for døds- og opplevelsesrisiko. Finanstilsynet registrerte at historiske risikoresultater viser at det har vært gode marginer i uføretariffen.

De historiske risikoresultatene for dødsrisiko viser et gjennomsnittlig årsresultat med betydelig positiv margin. For opplevelsesrisiko er de historisk risikoresultatene av betydelig negativ størrelse. Finanstilsynet merket seg at summen av risikoresultatene for dødsrisiko og opplevelsesrisiko har vært positive i årene 2016-2018. Styret har samtidig blitt forelagt dødsrisikoresultater med svært høye positive marginer og resultater for opplevelsesrisiko med betydelige negative marginer. Finanstilsynet påpekte i sin foreløpige rapport at styret bør være kritisk til slike resultater og påse at man vurderer årsakssammenhengene for de resultatene som er observert.

Finanstilsynet legger til grunn at K2013 er en modulær tariff der hver enkelt dekning står for seg selv risikomessig. Dette betyr at eventuelle etterlatteytelser (i form av ytelser til ektefelle, samboer og barn) utgjør forsikringer med dødsrisiko, mens alderspensjon og løpende uføre- og etterlattepensjon utgjør forsikringer med opplevelsesrisiko. Finanstilsynet stilte på bakgrunn av risikoresultatene for dødsrisiko og opplevelsesrisiko spørsmål ved om beregningene av risikoresultatene tar hensyn til at K2013 er en modulær tariff.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret erkjenner at historiske risikoresultat for dødsrisiko og opplevelsesrisiko ikke har tatt hensyn til at hver enkelt dekning står for seg selv risikomessig. Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen fremover vil tilpasse beregningene av risikoresultatene slik at disse reflekterer egenskapene til K2013-tariffen. Finanstilsynet merker seg videre at at aktuar også vil utføre analyser av historiske risikoresultat basert på tilpassede beregninger.

Renterisiko/balansestyling

Pensjonskassen oppga å ha styrt renterisikoen ved historisk å ha fått samtykke til å bruke overskudd til å senke beregningsrenten i premiereserven. I tillegg tar pensjonskassen premie for rentegaranti. Avsetning for fremtidig pensjonsopptjening har blitt beregnet med beregningsrente i samsvar med Finanstilsynets tidligere høyeste tillatte beregningsrente. Finanstilsynet påpekte at reglene om høyeste tillatte beregningsrente ble opphevet samtidig med innføringen av det forenklete solvenskapitalkravet. Det forutsettes at kapitalkravet gir pensjonskassene tilstrekkelig insentiv til å legge betryggende renteforutsetninger til grunn ved premieberegningen. Det vises også til at forsikringsvirksomhetslovens krav om tilstrekkelige og betryggende premier samt kravet til forsvarlig kapitalforvaltning, legger klare begrensninger med hensyn til hvor høy fremtidig

avkastning foretaket kan legge til grunn ved premieberegningen. Dette tilsier at beregningsrenten i pristariffen innarbeides i pensjonskassens forsikringsstrategi. Finanstilsynet stilte videre spørsmål om styret bør fastsette et langsiktig mål for den gjennomsnittlige beregningsrenten i porteføljen. Gjennomsnittlig beregningsrente bør være et sentralt premiss i innretningen av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vil foreta en vurdering av fremtidige mål for forventet avkastning og vurdere nivå på beregningsrenten for både ny og eksisterende opptjening. Reduksjon av beregningsrenten på eksisterende opptjening vil i henhold til styrets svar bli finansiert av kundeoverskudd. Pensjonskassen vil, etter gjeldende regler, be om samtykke fra Finanstilsynet før dette gjennomføres. Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 3-15 (Styrking av premiereserve) første ledd at pensjonsinnretningene, med samtykke fra Finanstilsynet, kan benytte hele eller deler av årets overskudd på avkastningsresultat og risikoresultat til å øke premiereserven for forsikringsforpliktelser knyttet til de kontrakter overskuddet ellers skulle vært tilordnet. Finanstilsynet finner grunn til å understreke at hovedregelen etter forsikringsvirksomhetsloven er at overskudd på risiko- og avkastningsresultatet skal tilfalle forsikringstaker og innehavere av fripoliser. Finanstilsynet minner videre om at det av forarbeidene til loven følger at bruk av kundeoverskudd for oppreservering er en unntaksbestemmelse det ikke skal være kurant å benytte seg av, men som er aktuell ved mer varige endringer av betydning for vurderingen av om kontraktsfastsatte forpliktelser er finansiert på et forsvarlig nivå. Dette gjelder for eksempel ved endring av det alminnelige rente- eller risikonivået. Finanstilsynet vurderer eventuelle søknader om bruk av kundeoverskudd til å senke beregningsrenten med utgangspunkt i pensjonskassens finansielle stilling, herunder i lys av nivået på langsiktig risikofri markedsrente. Alle søknader vil bli behandlet på individuelt grunnlag. Der Finanstilsynet mener det er grunnlag for å benytte kundeoverskudd til dette formål, vil Finanstilsynet videre vurdere om tiltaket er balansert finansiert mellom kundene og pensjonskassen. Pensjonskassen må kunne dokumentere at det er gjort grundige vurderinger av at en slik bruk av overskuddet er i forsikringstakers og fripoliseinnehavernes interesse, herunder at et eventuelt egenkapitalbidrag står i forhold til kundens bidrag gitt pensjonskassens finansielle stilling.

Beregning og rapportering av det forenklete solvenskapitalkravet

Forutsetninger for beregning av beste estimat av forpliktelsene er vesentlige for den ansvarlige kapitalen i det forenklete solvenskapitalkravet. Pensjonskassen bruker generelle forutsetninger rundt biometrisk risiko som ikke knytter seg spesifikt til pensjonskassens egen medlemsbestand. De generelle forutsetningene stammer fra innføring av K2013 og ovennevnte uføretariff. Ved innføring av det forenklete solvenskapitalkravet fra 2019 er beregning av beste estimat en del av kapitalkravet for pensjonskasser. Finanstilsynet forventer derfor at pensjonskassene foretar grundige vurderinger av de biometriske forutsetningene som benyttes i beste estimat. Det vises for øvrig til kommentarene om måling og rapportering av biometrisk risiko ovenfor.

Forutsetninger for nåverdi av fremtidig rentegarantipremie og fortjeneste er også vesentlig for beregning av beste estimat. Finanstilsynet har i sin kommunikasjon med pensjonskassene lagt til grunn at disse nåverdiberegningene til enhver tid skal være basert på siste anvendte og meldte pristariff.

Finanstilsynet påpeker på generelt grunnlag at pensjonskassen har ansvaret for beregningen og rapporteringen av det forenklete solvenskapitalkravet selv om dette er utkontraktert. Beregnings-

metoder og forutsetningene som er lagt til grunn, skal dokumenteres. Endringer i beregningsmetoder og forutsetninger skal klart fremgå og begrunnes.

Det følger av styrets svar at styret vil legge analysene av historiske risikoresultat som nevnt over, til grunn ved fastsettelse av beste estimat for dødelighets- og opplevelsesrisiko. Beste estimat for utførisiko vil også oppdateres. Videre vil styret fremover jevnlig og ved behov vurdere beregningsmetoder og forutsetninger benyttet på forsikringsområdet.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets merknader blir behandlet. Kopi av dette brevet bes sendt til intern- og ekstern revisor.

For Finanstilsynet

Hege Bunkholt Elstrand
seksjonssjef

Runar Elvsborg
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.